

Workshops - Verslag

Workshop 1:

Sport in de ontwikkeling van een alternatieve, aangename levensstijl

Wim Poelmans (Les gazelles de Bruxelles) & Robrecht Keymeulen (De sleutel)

In deze workshop werd de vraag gesteld wat een alternatieve levensstijl precies inhoudt en welke rol sport hierin kan spelen. Eerst werd uitgelegd wat een alternatieve levensstijl betekent. Robrecht Keymeulen van De Sleutel gaf hierover een korte uiteenzetting. Bij druggebruikers staan hun leven in het teken van 'gebruik'. Na de fysieke ontwenning is het voor hen moeilijk om de vrijgekomen tijd zinvol in te vullen. Wie zijn vrije tijd niet nuttig besteed, heeft een grotere kans op herval. Daarom is het cruciaal om tijdens de behandeling en ook erna (nazorg), in te zetten op een alternatieve levensstijl. Ook Wim Poelmans van Les Gazelles des Bruxelles erkende de kracht van sport bij een andere levensstijl. Deze organisatie wil kansarmen uit hun isolement halen, een nieuwe invulling van hun leven geven door middel van sport en zo een sterkere identiteit bekomen.

Aan de hand van een stelling werd het debat op gang gebracht. De stelling luidde als volgt: 'Er zijn te veel obstakels voor kansarmen en verslaafden om zich welkom te voelen in het reguliere sportcircuit'. De meeste deelnemers waren het erover eens dat er te veel hindernissen zijn voor deze groepen. Veel sportclubs zijn niet klaar om mensen een drugproblematiek of mensen uit kansarmoede te verwelkomen. Vooral omdat er nood is aan mensen die zich hiervoor willen inspannen en de grote onwetendheid. Je kan dit oplossen door de clubs beter te informeren over wat ze kunnen verwachten.

Daarnaast werd gesuggereerd voor een scheiding tussen competitief en recreatief sporten. De doelgroepen zouden op die manier beter aansluiting kunnen vinden bij een sportclub. In competitie zullen deze groepen altijd een zekere angst hebben. "Zal ik wel goed genoeg zijn", "wat zullen de anderen van mij denken als het niet lukt". Bij recreatief sporten valt de druk voor een groot deel weg. Sport is hier een manier om te bewegen en met anderen op een rustige en aangename manier in contact te komen.

Natuurlijk rijst automatisch ook de vraag hoe je mensen uit kansarmoede of met een drugverslaving kan warm maken voor sport. Mogelijke oplossingen hiervoor zijn een brede waaier aan sporten aanbieden, werken met begeleiders en vertrouwenspersonen binnen de sportclub. Ook rolmodellen kunnen anderen aanzetten om meer te bewegen.

Sporten is niet alleen een fysieke activiteit, maar ook een sociaal gebeuren. Daar moet de nodige aandacht aan worden besteed. Er moeten sociale contacten voor, tijdens en na de sportactiviteit zijn. Anders heeft het weinig zin. Als laatste punt werd er gepleit voor een betere samenwerking tussen de verschillende organisaties, binnen de sport- en zorgsector. Alleen zo kunnen de drempels overwonnen worden.

Workshop 2:

Competentieontwikkeling via sport

Stijn Vanden Berghe (VDAB) & Thomas Sintobin (De Sleutel)

Stelling 1: Het is té ambitieus om te zeggen dat sport attitudes en competenties kan ontwikkelen

Theorie

- De actieve ervaring zorgt voor ontwikkeling van vooral soft skills (communicatie, samenwerken, omgaan met winst en verlies ...)
- De omkadering / methodiek is van cruciaal belang: rekening houden met de doelgroep en terugkoppeling inbouwen

Praktijk

- Sport als onderdeel van een breder aanbod, terugkoppeling naar de doelgroep
- De Sleutel: sport als middel op de activerende werkvloer (voorbereiding op de sociale werkplaats) → het uitgangspunt is 'fitheid' (het bewustzijn)
- Andere goede praktijken: de Wij-trajecten, Rising youth (klimclub voor vluchtelingen → kunnen nadien doorstromen naar een opleiding tot hoogwerker / sport → actieve toeleiding naar de arbeidsmarkt)

Stelling 2: Elke deelnemer in een activeringstraject zou verplicht moeten deelnemen aan een sportactiviteit.

Theorie

- Genuanceerd: 'verplichten' roept weerstand op, maar indien te vrijblijvend valt een groot deel van de doelgroep uit
- Interesse kan groeien dus eerder stimuleren (kaderen v.h. belang) om zo tot een vrijwillige deelname te komen van waaruit de interesse verder kan groeien (drempel verlagen)
- Deelnemen moet breed bekeken worden: supporter, observeren, score bijhouden ...
- Dus verplichten maar zonder te sanctioneren (intrinsieke motivatie proberen aan te wakkeren)

Praktijk

- Aanbodgericht of vraaggericht aanbod: een vraaggerichte manier van werken kan het eigenaarschap vergroten (grotere motivatie)
- Actief of passief (begeleiden, organiseren, ...) sporten: beide vormen kunnen competenties ontwikkelen en engagement creëren
- Recreatief of competitief: andere skills, maar nadruk niet te veel op het competitieve leggen (angstervaring bij sommige doelgroepen)
- Link tussen arbeid en sport duidelijk maken (sport als metafoor)
- Sport ook als 'context' aanbieden (niet enkel als activiteit), bv. de aantrekkingskracht van een voetbalstadion

Uitdagingen voor de toekomst

Theorie

- Opleiding tot maatschappelijke sportcoaches (nadruk niet op technische maar op de maatschappelijke competenties van sport) om zo de drempels tussen beide sectoren te verlagen
- Er moet meer wetenschappelijke onderbouw komen naar geschikte methodieken

Praktijk

- De geschikte methodiek bepalen
- De basisnorm van 'fitheid' bepalen (rekening houdend met de doelgroep)
- Op de juiste manier leren differentiëren (gezien de doelgroep)

Workshop 3:

Kansengroepen stimuleren tot actieve participatie via sport

Pieter Smets (Demos) & Wim Beelaert (KAA Gent communitywerking)

Tien belangrijke zaken die we meenemen:

1. De kerntaak van Demos : participatie van kansengroepen aan sectoren jeugd, cultuur en sport.
2. Omtrent participatie zijn er verschillende theorieën: o.a. de (verticale) participatieladder van Einstein, het (horizontale) Youth engagement continuüm en actieve-passieve participatie
3. Deelnemen = passieve participatie (participant is gebruiker/klant, bv. Start to run), deelhebben = actieve participatie (participant is mede-eigenaar, bv. pleincoaches)
4. Participatief werken vraagt permanent aanpassen, niet louter ervoor zorgen dat mensen zich aanpassen aan het eigen aanbod maar ook ervoor zorgen dat het aanbod zich aanpast aan de doelgroep
5. Opletten met participatie: er zijn ook valkuilen (voorbeeld: Engels miljoenenchip waarbij publiek mee mocht stemmen voor een nieuwe naam → “Boaty McBoatface” won de wedstrijd ...)
6. Bekendheid (de sterkte van het merk KAA Gent) speelt een rol binnen de aantrekkingskracht, succes en mogelijkheden van de Community-werking (vzw Voetbal in de Stad) van KAA Gent.
7. Durf schoppen tegen de schenen van grote clubs, wijs hen op de maatschappelijke rol die zij zouden moeten vervullen en mogelijkheden die zij voor kansengroepen kunnen betekenen.
8. Durf het competitieve element te schrappen binnen het sportgebeuren, probeer ook andere rollen een plaats te geven/te stimuleren: supporters, lesgevers, materiaalmeesters, ...
9. Hou er rekening mee dat kansengroepen een andere benadering vragen dan een doorsnee groep sporters. Betrek daarom verschillende partijen binnen je projecten: sportprofessionals, sociaal werkers, buurtsportwerkers, verenigingen uit de buurt, scholen, ...
10. Kritieke succesfactoren m.b.t. sportparticipatie van kansengroepen: bekendheid (herkenbaarheid), vraaggestuurd (luister naar de doelgroep), differentiatiemogelijkheden, motivatie (ook intrinsiek), laagdrempelig en open, consistentie en continuïteit, communicatie, partnerships (vrijwilligers, financieel, ...) en (her-)evaluatie.

Workshop 4:

Meerwaarde van samenwerking sport-en zorgsector

Rein Haudenhuyse (VUB) & Pierre Van der Veken (vzw Voetbal in de stad)

Debat aan de hand van stellingen

1. Hulpverlening heeft geen plaats binnen de sportsector. Vrijwilligers hebben hier tijd, noch de capaciteit voor.
2. De waarde van sport binnen de zorgsector wordt onderschat
3. De sociaal maatschappelijke meerwaardewaarde van sport wordt binnen de sportsector overschat.
4. Sportclubs sluiten kansengroepen uit en kunnen dus geen rol spelen in de re-integratie van kansengroepen.

Wat nemen we mee?

Sport stimuleert het reïntegratieproces. Er is echter nog koudwatervrees:

- Federaties: niet altijd de wil om extra investeren “recreatieve” sport op maat (kansengroepen)
- Spanningsveld tussen vrijwilligheid en professionaliteit.
- Opleiding LO: Het zorgende aanbod komt hier nog onvoldoende in aan bod waardoor clubs/trainers vrezen niet te kunnen omgaan met afwijkend gedrag. Samenwerking met een partners met knowhow kan dit verhelpen (vb. eigen vorming organiseren i.s.m. met een zorgcoördinator op school, de zorgbegeleider mee laten gaan sporten in combinatie met het werken met professionele sportlesgevers via Vlabus).

Samenwerking zorginstellingen en de sportsector: matcht niet automatisch

- Kleinere clubs (of uitbaters sportinfrastr.): niet meteen open om met kansengroepen te werken.
⇔ Toch ook een maatschappelijke opdracht (mede gesubsidieerd – overheidsmiddelen).
- Sport is vaak een onderdeel van de behandeling/dagbesteding maar onvoldoende verankerd
➔ bij besparing/crisismomenten als eerste onderdeel opnieuw wegvalt ➔ extra op inzetten!

Probleem beroepsgeheim (vb. in psychiatrie).

- Welke problematiek speelt er? ➔ duidelijk etiket meegeven kan niet.
- Vaak kan het signaleren van kleine problematieken (vb. deze persoon wordt niet graag aangeraakt) volstaan om hen toch veilig mee te laten draaien tijdens de sport / zich thuis te laten voelen. Bij doorstroom van een cliënt met een verslavingsachtergrond naar een reguliere club is het de cliënt zelf die zich al dan niet uitspreekt over zijn /haar problematiek.

Stap naar reguliere circuit: slechts voor enkelingen op korte termijn haalbaar. Mogelijke oplossingen:

- Tussenstap via een intermediaire sportclub: gelijkaardige werking en setting, laagdrempeliger, opvangen van barrières (bv financieel: lidgeld, uitrusting, ...)
- Aanwezigheid van een promotor van sport in de zorgsetting kan een belangrijke rol spelen in het maken van een betere match naar een regulier sportaanbod.

De definitie van wat we onder “Sport” verstaan is een issue.

- Lat zeker niet te hoog leggen om kansengroepen aan te spreken.
- “in beweging krijgen” = al mooie hefboom naar verandering bij mensen uit kansengroepen.
- Combinatie met het non-verbale aspect niet onderschatten. (vb. effectievere therapie indien ze al wandelend werd gegeven i.p.v. in gespreksruimte).

Werkpunt: Verbinding maken met zorg kan beter. Ondanks dat er reeds veel initiatieven lopen, bv. Openbare lokale besturen Antwerpen, Halle, Oostende alsook buurtsport- en communitywerkingen

Workshop 5: Sportfederaties en- diensten: De Sociaal Maatschappelijke rol tov kansengroepen

Mark Bogaerts (Buurtsport Brussel) & Piet Hoogmartens (Psylos)

Er werd gewerkt met stellingen:

1. *Is het haalbaar voor sport aanbieders om kansengroepen te bereiken?*
2. *Is het haalbaar om de kansengroepen in de werking van de sportaanbieder te behouden.*
3. *Kan je je kennis over kansengroepen binnen je gehele werking integreren.*

Belangrijke opmerkingen :

Er is veel inzet, tijd en individuele begeleiding nodig om de drempels bij leden van de kansengroepen weg te nemen . En dat is er niet. De core business van de club is sport aanbieden en dat gebeurt meestal door vrijwilligers. Zij hebben noch de tijd noch de opleiding om met mensen met psychische problemen om te gaan. Daardoor krijg je uitval.

Een project heeft alleen kans op slagen als het enthousiasme van de projectverantwoordelijke , meestal de trainer, ondersteunt wordt door alle medewerkers, op alle niveaus van de club (ook en vooral het bestuur). Er moet binnen de structuur gewerkt worden wil er kans op slagen zijn.

Als je drempels wegneemt doe je dat voor iedereen ook voor niet kansengroepen want ook zij ervaren drempels.

Indien een project gesubsidieerd wordt is het van essentieel belang dat de centen gebruikt worden om de participatiekloof duurzaam te dichten.

Vb: Er worden matches gespeeld op verplaatsing: je kan het subsidie geld gebruiken om een bus te huren (niet duurzaam) beter is om met het geld iemand aan te werven om een mobiliteit antwoord te zoeken en een duurzaam en realistisch plan te maken. Wie heeft een auto en wil rijden, wat met het openbaar vervoer en hoe organiseren we het vervoer van de club nu en in de toekomst?

Alle activiteiten tot toeleiding vragen individuele ondersteuning gedurende het eerste jaar (uitval vermijden). Na een jaar is de deelnemer aangepast aan de clubcultuur en kan je beroep doen op de verantwoordelijkheid van de deelnemer. (responsabilisering)

Workshop 6:

Sport binnen de bijzondere jeugdzorg

Tom Van Aken (CANO-projecten, ISB) & Toon Dooms (Kick op Sport)

Workshop aan de hand van stellingen en case:

- Stelling 1: Er zijn veel drempels voor minderjarige kansengroepen
- Stelling 2: De trainer is de sleutelfiguur om een succesvol sporttraject af te leggen met minderjarige kansengroepen
- Stelling 3: Ideaal scenario in 2030 zodat kansengroep meer en betere sportkansen krijgen?

Wat hebben we geleerd uit de discussies over de stellingen?

Uiteindelijk zijn een aantal suggesties gedaan maar liggen er ook nog veel vragen op tafel.

- Kansengroepen ervaren veel drempels als het gaat om aan te sluiten bij een sportclub: taal – financieel – gedrag – verwachtingen? – begeleiding in proces is belangrijk – vervoer – communicatie. Om deze moeilijkheden te verhelpen kan je gebruik maken van buddy's die de jongere onder zijn hoede neemt. Je kan de jongere ook voorbereiden over wat er gaat komen. Nog een mogelijke oplossing zijn initiatielessen. Zo kan iemand kennismaken met een sport en dat op een laagdrempelige manier.
- Onwetendheid aan de zijde van de sportclubs speelt een belangrijke rol, clubs weten niet goed wat ze kunnen verwachten met de jongeren. Sommige kwamen al in contact met drugs of het gerecht en niemand zit echt op hen te wachten.
→ Sportverenigingen goed informeren en begeleiden kan een deel van de oplossing zijn.
- De verantwoordelijkheid van de trainer is ruimer dan enkel gericht op prestaties. Verwacht wordt dat de trainer ook de groep begeleidt in hun gedrag. Maar zijn deze verwachtingen wel realistisch? (vb.: openheid, authenticiteit, aansluiting vinden bij jongeren, ritme van de jongeren volgen, regelmatig bijscholing volgen,...)
- Belangrijk om te investeren in toekomstige begeleiders + meer aandacht schenken aan sociale vaardigheden binnen de opleidingen, ook via bijscholing. Trainer/ sport-begeleider: passie uitstralen, verantwoordelijkheid hebben, open staan voor anderen, authentiek en vooral voeling met jongeren hebben=> Absolute noodzaak: investeren in goede begeleiders
- Tijdens de opleidingen aandacht voor gedifferentieerde stage-mogelijkheden: niet enkel in reguliere scholen maar ook aandacht voor specifieke doelgroepen.
- Wie school je best om?: Pedagogen -> sportbegeleiders **of** sportbegeleiders -> pedagogen?
- Screening van managers van sportclubs is belangrijk.

Wat er moet verbeteren tegen 2030 om jongeren binnen de bijzondere jeugd meer te laten sporten. Een overzicht van de belangrijkste **suggesties**:

- investeren in toekomstige begeleiders
- praktijkgerichte opleidingen bij sportstudenten
- sportcompetenties aanleren bij pedagogen
- variatie in het aanbod van sporten en een scheiding tussen het competitief en recreatief sporten.